

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 8797/15

Mehmet KARADAĞ / Türkiye

Başkan,

Paul Lemmens,

Yargıçlar,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbrot,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 8 Kasım 2016 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 30 Ocak 2015 tarihli yukarıda belirtilen başvuruyu göz önünde bulundurarak gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2017. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

1. Başvuran Mehmet Karadağ, 1981 doğumlu bir Türk vatandaşıdır ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme huzurunda Diyarbakır Barosuna bağlı Avukat F. Gümüş tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın kendine özgü koşulları, başvuran tarafından ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir.

3. Başvuran arkadaşlarıyla birlikte, 10 Mart 1998 tarihinde, askeri bir bölgenin yakınındaki bir arazide bir roketatar mühimmatı bulmuştur. Bu mühimmatı parçalamak isteyen ilgililer, patlayıcı maddeyi yere fırlatmışlardır. Mühimmat patlamış ve başvuran ile arkadaşları ağır yaralanmışlardır.

4. Patlama sesi üzerine alarma geçen polisler, derhal olay yerine gelmişlerdir. Olay yeri incelenmiş, patlayıcı maddenin parçaları toplanmış, bir kroki çizilmiş ve tespitlerin tamamı bir tutanağa kaydedilmiştir. Üç polis memuru tarafından düzenlenen bu tutanak uyarınca, başvuran ve arkadaşları helikopterle Diyarbakır Askeri Hastanesine götürülmüşlerdir ve bu hastanede ilgililerden biri olan E.C. hayatını kaybetmiştir.

5. Dosyada yer alan unsurlardan, patlamanın ardından, Lice Cumhuriyet Savcısı tarafından 1998/35 dosya numarasıyla bir soruşturma yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvuran, somut olayda yürütülen ceza soruşturmasına ilişkin herhangi bir belge ibraz etmemiştir.

6. Başvuran, 27 Şubat 2002 tarihinde idareye başvurarak, yaraları nedeniyle maruz kaldığı kanaatine vardığı zararlara ilişkin tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuran 200.000 Türk lirası (TRY) talep etmiştir. Bu talep sonuçsuz kalmıştır.

7. Bilinmeyen bir tarihte, başvuran Diyarbakır İdare Mahkemesinde idare hakkında tazminat davası açmıştır. Başvuran, maruz kaldığını belirttiği maddi ve manevi zararlar bağlamında sırasıyla 100.000 TRY ve 10.000 TRY talep etmiştir.

8. Savunma Bakanlığı, 8 Eylül 2003 tarihinde bir cevap dilekçesi sunmuş ve bu dilekçede öncelikle, başvuranın başvurusunun vaktinden

sonra sunulduğunu ileri sürmüştür. Ardından başvuranın iddialarının doğruluğuna ilişkin olarak, Bakanlık, söz konusu mühimmatın orduya ait olabileceğinin düşünülmesini sağlayacak herhangi bir unsurun bulunmadığını ifade etmiştir. Dilekçesinde, Bakanlık aynı zamanda, başvuranın ve arkadaşlarının söz konusu olay sırasında 17 yaşında olduklarını ve dolayısıyla, patlayıcı bir maddeye dokunulmasına ilişkin tehlikeleri anlayacak bir durumda bulduklarını iddia etmiştir. Böylelikle Bakanlık, ilgilinin anne ve babasının çocukları bakımından denetim ve gözetim görevlerini yerine getirmediklerini ileri sürmüştür. Bu nedenle Bakanlık, tazminat davasının reddedilmesini talep etmiştir.

9. Belirtilmeyen bir tarihte, başvuran cevap dilekçesini sunmuş ve dilekçesinde Bakanlığın argümanlarına itiraz etmiştir.

10. Diyarbakır İdare Mahkemesi, 15 Haziran 2006 tarihinde, patlama nedeniyle başvuranın çalışma gücü kaybının belirlenmesi için bir bilirkişi raporu talep etmiştir.

11. Bir Adli Tıp Kurumu uzmanı tarafından hazırlanan 20 Kasım 2006 tarihli bilirkişi raporuna göre, ilgilinin çalışma gücü kaybı % 28'dir.

12. Belirtilmeyen bir tarihte, Diyarbakır İdare Mahkemesi, başvuranın uğradığı zararların tespit edilmesi amacıyla bir bilirkişi tayin etmiştir.

13. Bu bilirkişi, 5 Nisan 2007 tarihinde raporunu sunmuştur. Bilirkişi, başvuranın yaralarını dikkate alarak, ilgili tarafından maruz kalınan zararların 53.177,24 TRY (yaklaşık 29.200 avro) tutarına karşılık geldiği kanısına varmıştır. Bu rapor, taraflara tebliğ edilmiştir.

14. Yazılı prosedür sırasında, davalı idare, 5 Nisan 2007 tarihli bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. Başvuran, herhangi bir itirazda bulunmamıştır.

15. Diyarbakır İdare Mahkemesi, 27 Haziran 2007 tarihinde, başvuran tarafından sunulan tazminat talebi hakkında karar vermiştir. Aynı mahkeme öncelikle, patlamamış bir askeri mühimmatın Piyade Tabur Komutanlığının dışında bulunmasının idare tarafından bir hizmet kusuru teşkil ettiği kanaatine varmıştır. Söz konusu mahkemeye göre, bu koşul, idarenin söz

konusu bölgelerin güvenliğini sağlama görevini doğru bir şekilde yerine getirmediğini ortaya koyacak niteliktedir. Ardından, 20 Kasım 2006 ve 5 Nisan 2007 tarihli bilirkişi raporları ışığında karar vererek, İdare Mahkemesi, başvuranın uğradığı maddi zararın 53.177,24 TRY tutarına denk geldiği kanısına varmıştır. Bununla birlikte, başvuranın anne ve babasının denetim ve gözetim görevlerini yerine getirmedikleri, başvuran ve arkadaşlarının patlayıcı maddeyi yere fırlatarak bir kusur işledikleri ve bu durumun söz konusu maddenin patlamasına yol açtığı kanaatine vararak, İdare Mahkemesi, davacı tarafa atfedilen kusur sebebiyle bu miktarın % 75 oranında azaltılmasına karar vermiştir. Sonuç olarak, mahkeme, maddi zarar nedeniyle 13.294,43 TRY (yaklaşık 7.500 avro) ve manevi zarar sebebiyle 2.500 TRY (yaklaşık 1.450 avro) ödenmesine karar vermiştir.

16. Bilinmeyen bir tarihte, yukarıda belirtilen meblağlar başvurana ödenmiştir.

17. Başvuranın avukatı, 3 Ekim 2007 tarihinde, Danıştay nezdinde temyiz başvurusunda bulunmuştur. Avukat, tazminat miktarının % 75 oranında düşürülmesine neden olan, müvekkiline kusur atfedilmesi hususuna itiraz etmiştir.

18. 26 Kasım 2012 tarihinde verilen ve 18 Şubat 2013 tarihinde başvurana tebliğ edilen kararla, Danıştay, 27 Haziran 2007 tarihli kararın kanuna ve usule uygun olduğunu tespit ederek, bu kararı onamıştır.

19. Başvuran, 14 Mart 2013 tarihinde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuran esasen, idare mahkemelerinde görülen davanın hakkaniyete uygun olmadığını ileri sürmüş ve özellikle, İdare Mahkemesinin kendisine kusur atfetmesine ve maruz kalınan maddi zarar nedeniyle başlangıçta hesaplanan miktarı % 75 oranında azaltılmasına itiraz etmiştir. Başvuran aynı zamanda, bu mahkemede görülen idari davanın süresinden de şikâyet etmiştir. Son olarak başvuran, genel bir şekilde, idare mahkemeleri önünde etkin bir hukuk yolundan yararlanamadığını ileri sürmüştür.

20. 26 Haziran 2014 tarihinde verilen ve 16 Eylül 2014 tarihinde başvurana tebliğ edilen kararlar, Anayasa Mahkemesi öncelikle, başvuranın tazminatın yetersizliğine ilişkin şikâyetlerinin, Anayasa'nın 17. maddesinde yer verilen yaşam hakkı açısından incelenmesi gerektiği kanısına varmıştır. Anayasa Mahkemesi ardından, mahkemelerin Anayasa'nın ihlalini kabul etmeleri, ardından da telafi etmeleri halinde, bir başvuranın mağdur sıfatını kaybettiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu durumda, kendi ifadesine göre, etkinlikten yoksun olarak değerlendirilemeyecek olan, somut olayda yürütülen ceza soruşturmasının ardından idare mahkemelerinin devletin sorumluluğunu tespit ettikleri ve başvuranın maddi ve manevi zararlar bağlamında bir tazminat elde ettiği kanısına varmıştır. Anayasa Mahkemesi dahası, bu tazminatın, davaya ilişkin koşullarla ve başvuran tarafından maruz kalınan zararlarla orantılı olduğu kanaatine varmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, yaşam hakkına ilişkin şikâyetin Anayasa hükümleriyle kişi yönünden (*ratione personae*) bağdaşmadığı sonucuna varmıştır. Etkin bir hukuk yolunun bulunmaması bağlamındaki şikâyetle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, başvuranın şikâyetini açıklamaksızın genel bir şekilde hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğünü tespit etmiş ve bu şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Son olarak, idare mahkemelerinde görülen davanın süresine ilişkin şikâyetle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, bu davanın başvuran tarafından tazminat talebinin sunulmasıyla 27 Şubat 2002 tarihinde başladığını ve Danıştayın kararıyla 26 Kasım 2012 tarihinde sona erdiğini saptamıştır. Anayasa Mahkemesi, davanın on yıl dokuz ay boyunca devam ettiğini kaydetmiştir. Başvuranın davranışının somut olayda herhangi bir gecikmeye neden olmadığı kanaatine vararak, Anayasa Mahkemesi, söz konusu davanın süresine ilişkin olarak Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmış ve başvurana manevi tazminat olarak 10.000 TRY (yaklaşık 3.450 avro) ödenmesine karar vermiştir.

ŞİKAYETLER

21. Sözleşme'nin 6. ve 13. maddelerine dayanarak, başvuran, söz konusu sorumluların tespit edilmesi ve cezalandırılması amacıyla etkin bir soruşturmanın yapılmamasından şikâyet etmektedir.

22. Sözleşme'nin 6, 13 ve 17. maddeleri açısından başvuran, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, başvuran bilhassa, ulusal mahkemeler tarafından ödenmesine karar verilen tazminatın yetersizliğinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuran, ulusal mahkemelerin kararlarını gerekçelendirmediklerini ileri sürmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Ceza soruşturmasına ilişkin şikâyet hakkında

23. Başvuran, yaralanmasına yol açan patlamaya ilişkin yürütülen soruşturmanın etkinlikten yoksun olduğunu iddia etmektedir. Başvuran, Sözleşme'nin 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiği kanısındadır.

Davaya ilişkin olay ve olguların hukuki nitelendirmesi konusunda takdir yetkisine sahip olan Mahkeme (*Bouyid/Belçika* [BD], No. 23380/09, § 55, AİHM 2015), başvuranın şikâyetinin Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü açısından incelenmesinin uygun olacağı kanaatine varmaktadır. Söz konusu maddenin somut olaya ilişkin kısmı aşağıdaki gibidir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. (...)"

24. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının Sözleşme mekanizmasının işleyişinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu hatırlatmaktadır. Devletlerin, ileri sürülen eksiklikleri iç hukuk düzenlerinde giderme imkânına sahip olmadan önce uluslararası bir kuruluş önünde

eylemleri hakkında hesap vermeleri gerekmemektedir (*Uzun/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 10755/13, § 68, 30 Nisan 2013).

25. Somut olayda, Mahkeme, başvuranın Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuru sırasında, somut olayda yürütülen ceza soruşturmasının etkin olmamasına ilişkin herhangi bir şikâyet ileri sürmediğini ve bu türden bir şikâyeti ileri sürmemesinin nedenlerini açıklamadığını tespit etmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, yalnızca şüphelerin bulunmasının, bir başvuruyu belirli bir hukuk yolunu kullanma girişiminde bulunmaktan muaf tutmadığını hatırlatmaktadır (*Janusz Białas/Polonya*, No. 29761/03, § 43, 28 Temmuz 2009).

26. Yukarıda belirtilenleri dikkate alarak Mahkeme, başvuranın Anayasa Mahkemesinde sorumluların tespit edilmemesine ve cezalandırılmamasına ilişkin şikâyetini ileri sürmesi gerektiği kanısına varmaktadır.

27. İç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmelidir.

B. İdare mahkemelerinde görülen davanın hakkaniyete uygunluğuna ilişkin şikâyet hakkında

28. Sözleşme'nin 6, 13 ve 17. maddelerine dayanarak, başvuran kendi ifadesine göre, idare mahkemelerinin, maddi ve manevi zararlar bağlamında ödenmesine karar verilen tazminat miktarını azaltmalarının nedenlerini açıklamamaları sebebiyle, kararlarını gerekçelendirmediklerini ileri sürerek, adil yargılanma hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir. Başvuran, somut olayda bu mahkemelerin değerlendirmesinin hatalı olduğunu iddia etmektedir.

Mahkeme, bu şikâyetin yalnızca Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası açısından incelenmesinin uygun olacağı kanısına varmaktadır. Söz konusu maddenin somut olaya ilişkin kısımları aşağıdaki gibidir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar (...) konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından (...) hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

29. Mahkeme, yerel bir mahkeme tarafından yapıldığı iddia edilen fiili veya hukuki hatalar Sözleşme tarafından güvence altına alınan hak ve özgürlükleri ihlal etmediği sürece, bu hataları incelemekle yükümlü olmadığını hatırlatmaktadır (bk., örnek olarak, *García Ruiz/İspanya* [BD], No. 30544/96, § 28, AİHM 1999-I, ve *Perez/Fransa* [BD], No. 47287/99, § 82, AİHM 2004-I). Sözleşmenin 6. maddesi, her ne kadar adil yargılanma hakkını güvence altına alsada, delillerin kabul edilebilirliği veya değerlendirilmesi gibi öncelikle iç hukuku ve ulusal mahkemeleri ilgilendiren konuları düzenlememektedir. Ülke olarak, ulusal mahkemelerin bu türden bir delil unsuruna atfettikleri önem veya baktıkları davalarda vardıkları bu türden bir sonuç veya değerlendirme ile ilgili konuların incelenmesi, Mahkemenin yetkisi dışındadır. Mahkeme, kendisini dördüncü derece hâkimin yerine koymamakta ve ulusal mahkemelerin vardığı sonuçlar keyfi veya açıkça mantığa aykırı olarak görülmediği sürece, bu mahkemeler tarafından yapılan değerlendirmelere Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası açısından itiraz etmemektedir (bk., örnek olarak, *Khamidov/Rusya*, No. 72118/01, § 170, 15 Kasım 2007, *Andelković/Sırbistan*, No. 1401/08, § 24, 9 Nisan 2013, *Bochan/Ukrayna* (No. 2) [BD], No. 22251/08, § 61, AİHM 2015, ve *Çavuş/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 24296/05, § 40, 31 Mayıs 2016).

30. Davaya ilişkin koşulları yeniden ele alarak Mahkeme, bu durumda, başvuranın idare mahkemelerinde tam yargı davası açtığını ve bu davanın sonunda idarenin sorumluluğunun tespit edildiğini saptamaktadır. Kararın gerekçesinde, Diyarbakır İdare Mahkemesi, 5 Nisan 2007 tarihli bilirkişi raporu uyarınca, ilgilinin zararının 53.177,24 TRY tutarına karşılık geldiği sonucuna varmıştır, ancak mahkeme bununla birlikte, söz konusu maddeyi

yere fırlatarak maddenin patlamasına neden olan başvuran ve arkadaşlarının da kusurlu oldukları kanısına ulaşmıştır. Ayrıca mahkeme, başvuranın anne ve babasının çocuklarına karşı denetim ve gözetim görevlerini yerine getirmedikleri kanaatine varmıştır. Sonuç olarak, İdare Mahkemesi maddi tazminat miktarını azaltmış ve ilgili, maddi ve manevi zararları sebebiyle 15.794,43 TRY (yaklaşık 8.950 avro) tutarında bir meblağ elde etmiştir.

31. Ayrıca, Danıştay, ilk derece mahkemesi kararının yasaya uygunluğunu denetlemiş ve temyiz edilen kararın kanuna ve uygulanabilir usule uygun olduğu sonucuna varmıştır. Ardından Anayasa Mahkemesi, başvuranın davaya ilişkin koşullarla ve maruz kaldığı zararlarla orantılı bir tazminat elde ettiği kanısına ulaşmıştır.

32. Mahkeme, ulusal mahkemeler tarafından yapılan delil unsurlarına ilişkin değerlendirmenin somut olayda keyfi ve açıkça mantığa aykırı olmadığı kanaatine varmaktadır. Böylelikle, Mahkeme, yerel makamların kararlarını yeterince gerekçelendirdiklerini tespit etmektedir. Yalnızca başvuranın ulusal mahkemelerin vardığı sonuçla aynı görüşte olmaması, kendi davası çerçevesinde verilen kararların gerekçelendirilmediği veya daha genel bir şekilde, davanın hakkaniyete uygun olmadığı sonucuna varmak için yeterli olamayacaktır.

33. Başvurunun bu kısmının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; ardından 1 Aralık 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan